

PETER PAVLAC

DEŽO HOFFMANN: „FOTIL SOM BEATLES“

PATRIK LANČARIČ

www.djgt.sk

DIVADLO
JOZEFA
GREGORA
TAJOVSKÉHO

S FINANČNOU PODPOROU
BANSKOBYSTRICKÉHO
SAMOSPRÁVNEHO KRAJA

divadlo jozefa gregora tajovského

PhDr. Peter Kováč, riaditeľ

doc. Mgr. art. Peter Palik, ArtD., umelecký šéf

462. premiéra v jubilejnej 75. divadelnej sezóne 2023/2024

premiéra 6. 4. 2024

Peter Pavlac

DEŽO HOFFMANN: „FOTIL SOM BEATLES“

réžia **patrik lančarič**

dramaturgia **uršulía turčanová**

scéna **Michal lošonský**

kostýmy **eva miklisová**

choreografia **hana achilles**

pohybový spolupráca **libuša čižmárik bachratá**

obsadenie

dežo hoffmann **štefan šafárik**

david (dežov syn) **juraj smutný**

dolores (dežova dcéra) **martina chmelanová**

lilly (dežova druhá žena) **dana karolová**

pearce / (editor knihy with the beatles) **daniel výrostek**

pearcove asistentky **romana babicová***, **zuzana zaušková***

dežo hoffmann (mladosť) **ondrej ferko**

dolores (dežova prvá žena) **tereza kmotorková a. h.**

lilly (dežova druhá žena v mladosti) **mária knoppová**

kornélia (dežova matka) **lucia letková**

ernest hemingway **michal d'uriš**

robert capa **richard sanitra**

martha gellhorn **lucia letková**

gerda taro **martina chmelanová**

vojaci **romana babicová***, **filip d'uriš***, **alexandra ferková***, **martina**

chmelanová, **tereza kmotorková a.h.**, **mária knoppová**, **alžbeta kráľová***,

benjamín ogurčák*, **barbora špániková**, **adam jozef török***, **zuzana**
zaušková*

anarchisti **romana babicová***, **alexandra ferková***, **alžbeta kráľová***

hedy lamarr **lucia letková**

anikó **romana babicová***

jenö **michal d'uriš**

dežo hoffmann (stredný vek) **ondřej daniš**

eileen mallory (manažérka dežovho ateliéru) **barbora špániková**

šéfredaktor **michal d'uriš**

roy **richard sanitra**

asistentka v redakci **alexandra ferková***

frankie howard **dana karolová**

the beatles: john/paul/george/ringo **filip d'uriš***, **benjamín ogurčák***,

alžbeta kráľová*, **adam jozef török***

john lennon - sudca **richard sanitra**

yoko ono **mária knoppová**

hlásateľka **barbora špániková**

KAPELA „THE HOFFMANNS“

gitara a basgitara **ondřej daniš**, **martina chmelanová**, **mária knoppová**,

richard sanitra / klavír **ondrej ferko**, **zuzana zaušková*** / bicie **filip d'uriš***

/ cajon **daniel výrostek** / chór sixties **všetci**

*poslucháčstvo Akadémie umení v Banskej Bystrici

peter pavlac

rozhovor s autorom hry

Hru **DEŽO HOFFMANN: „FOTIL SOM BEATLES“** si písal priamo pre DJGT a priamo pre režiséra Patrika Lančariča. Do akej miery si s ním spolutvoril inscenačnú víziu a prečo si zvolil tri časové línie?

Koncept viacerých časových línií, ktoré sa striedajú v modeli asociačnom a nie chronologickom, sa rodil v našich rozhovoroch s Patrikom Lančaričom, skvelým režisérom, a vzácnym priateľom, s ktorým brázdime vodami média divadla spolu i samostatne už viac ako dvadsať rokov. Navyše Patrik je režisérom výnimočného dokumentu o Dežovi Hoffmannovi a teda azda prvýkrát v dejinách našej spolupráce (čo je úplne prirodzené) ma “predbehol” vo výskume, vedel o látke, téme a Dežovi oveľa skôr a oveľa viac, než by sa mne podarilo zistiť a rešeršovať a teda sa stal absolútne nenahraditeľným partnerom už i pri koncipovaní samotného konceptu textu. Jeho vplyv je zásadný a to je dobre, hoci práve preto sme mali pri vzniku toho konceptu azda najvýraznejšie diskusie a text sa rodil spočiatku komplikovane. Som však Patrikovi vďačný, že to so mnou celé vydržal a verím, že výsledná forma (doslova “fotografické rozbitie” chronológie a fragmentácia) sa stala skôr inšpiráciou a výzvou (hoci vôbec nie jednoduchosou) na hľadanie zaujímavých režijných riešení, variácií prístupov, metód a estetík...

Čím tá zaujal životný príbeh Deža Hoffmanna?

Dežo Hoffmann je fenomén. Každá etapa jeho života je iným spôsobom výnimočná. Nie však pre etapy samotné, ale pre to, ako na ne Dežo reagoval, ako “ne strácal čas”. Ved’ už vo veľmi mladom veku (mal sotva 25) sa ocitol v absolútne hraničnej situácii (doslova existenciálnej), keď sa stal členom interbrigád v Španielskej občianskej vojne a s postojom idealistu bojoval proti Francovmu fašistickému ťaženiu. Už to, čo zažil v tejto vojne, by stačilo na niekoľko románov. (Ernest Hemingway, ktorého Dežo v Španielsku osobne stretol, ju napr. reflektoval vo svetoznámom románe *Komu zvoní do hrobu*). Lenže táto hrôzostrašná životná epizóda bola len vstupom Deža do sveta, ktorý do veľkej miery určil a definoval, akým smerom sa vydá jeho talent, jeho obrovský potenciál vtlesnaný do schopnosti zachytávať podstatné okamihy reality na film bežiaci v jeho reportážnej kamere, či na ten ukrytý sa v jeho fotoaparáte. Objavovať jeho životný príbeh sa tak stalo fascinujúcim dobrodružstvom aj pre mňa, ved’ na takú cestu sa v živote nevýdávate často.

Je niečo z odkazu Deža Hoffmanna aktuálne aj dnes?

Dežo je človek, ktorého príbeh nám o. i. ukazuje, ako dôležité je nikdy neprestať bojovať o prežitie naplneného života, nestáť sa apatickým a v žiadnej hraničnej situácii nerezignovať napríklad i na možnosť použiť svoj obrovský talent ako službu iným. Jeho veľkosť však nespočívala iba v sile jeho talentu, ale i v pokore, s akou pristupoval k faktu, že na jednej strane určil zásadné vizuálne trendy foteaia najznámejších svetových osobností svojej doby, na strane druhej sa nikdy vedome nesnažil “stať známym” pre zvyšok sveta. Budem veriť, že naša inscenácia prispeje k tomu, aby sme ho o čosi viac spoznali aspoň v krajine, kde sa narodil.

17

506-8 FILM

17

17A →

18

506-8

18

18A →

19

506-8 FILM

19

19A →

20

506-8

20

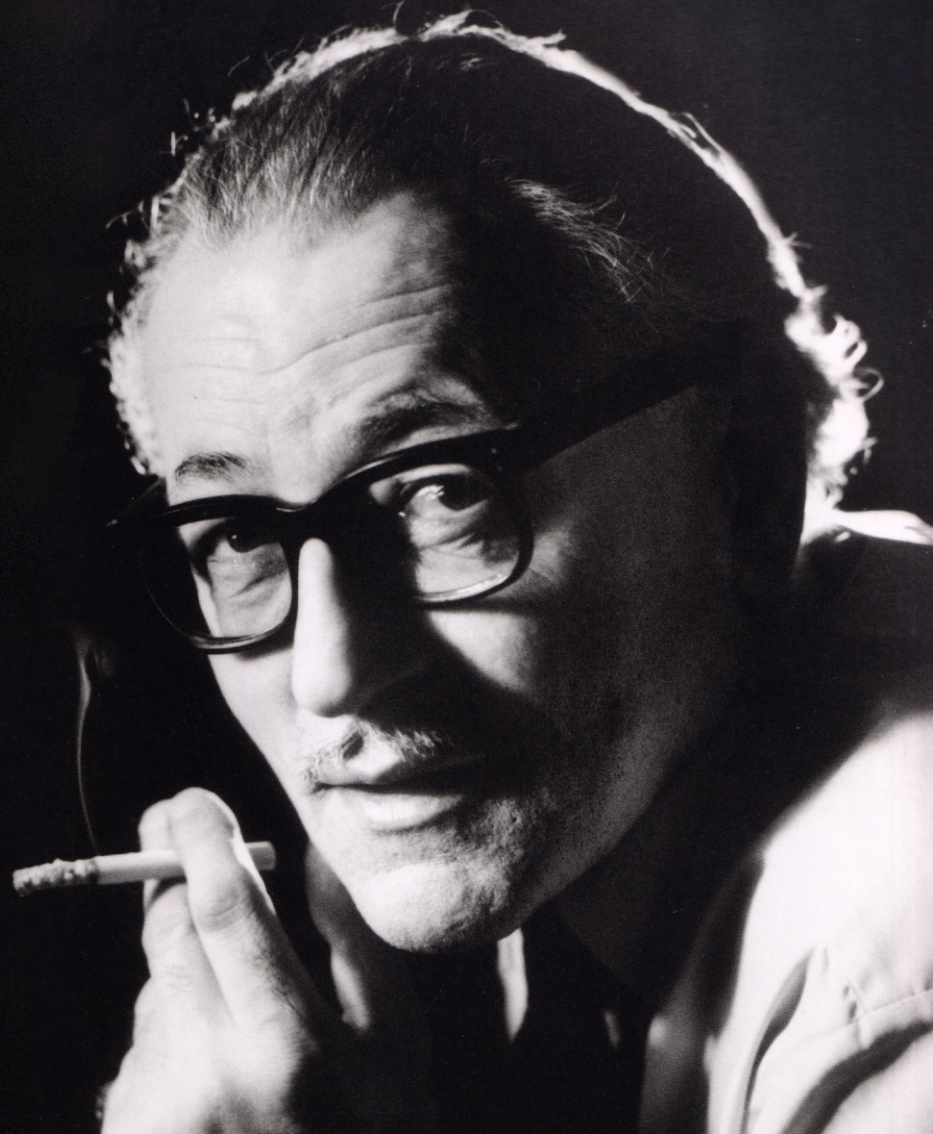
20A →

„Moja zbraň je moja kamera
a fotoaparát.“ *Dezo Hoffmann*

„Dezo Hoffmann aplikoval techniky, ktoré sa naučil na bojovom poli, pri fotografovaní šou, koncertov, televíznych predstavení a pantomímy. Skoro vždy pracoval len svetlom, ktoré bolo po ruke a používal maloformátové fotoaparáty, zatiaľ čo jeho konkurenti ešte stále používali blesky a ťažkopádne doskové aparáty.“

„Dezo Hoffmann je Cartier Bresson zábavného priemyslu. Vyhýbal sa publicite, no zároveň sa dôverne zblížil s tisíckami hviezd, ktoré fotografoval, vytvárajúc všetko od formálneho portrétu až po tie najspontánnejšie zábery zo zákulisia. Za tridsať rokov práce vybudoval knižnicu s viac ako miliónom negatívov, ktoré sa stali súčasťou vizuálneho jazyka dvadsiateho storočia.“

Pearce Marchbank v knihe *With The Beatles*

„Strávil som v ten pamätný rok 1962 v Liverpoole s Beatles tri dni! Bolo zjavné, že sa niečo stalo, hoci som ešte netušil, že všetko, čo som sa kedy naučil v tej mizernej vojne, nájde svoj výraz v tejto bláznivej štvorici mladíkov...“

„Tá ich energia bola niečo nevídané, absolútne nečakané... pätnásť rokov Británia trúchlila, po vojne sa nepatrilo nič iné, smútiť v povinnej šedi, v sebe aj na sebe, ten svet nemal žiadne farby... bol to svet Eleanor Rigby, ženy, ktorá od hladu chodila na svadby zbierať ryžu, ženy, čo sníva a dúfa, že ten svet sa zmení, svet všetkých tých osamelých smutných ľudí, ktorých za sebou vojna zanechala, masa smutných a trúchliacich ľudí... lenže tí štyria chalani povedali dost! Nie, nebol to nedostatok citlivosti, nebola to absencia empatie, oni už jednoducho trúchliť odmietali, celá ich generácia sa tomu vzoprela a povedala dost! bolo tohoto trúchlania! A ja... som bol pri tom a pokúsil sa to zachytiť...“

„...vlastne už roky čakám, že mi príde list od niektorého z Beatles - na začiatku bol list, možno by mohol byť aj na konci...“

Dežo Hoffmann: „Fotil som Beatles“

1912

- narodil sa 24. mája v **Banskej Štiavnici** vo vtedajšom Rakúsko-Uhorsku do slovensko-maďarskej židovskej rodiny ako Dezider Hoffmann
- vyrastal a študoval v Žiline a vojenskú službu absolvoval v Piešťanoch

1930

- stal sa vyučeným typografom, viac ho ale lákala **filmová kamera**, preto odišiel do Prahy, kde študoval žurnalistku a živil sa ako biletár v divadle Voskovca a Wericha
- v **Prahe** sa zoznámil s vynikajúcim kameramanom Ottom Hellerom, ktorý si ho, podľa Dežových slov „na Barrandove adoptoval“. Vďaka týmto kontaktom sa dostal aj na nakrúcanie slávneho filmu **Extáza** v hlavnej úlohe s herečkou Hedy Kiesler, neskôr slávnou hollywoodskou hviezdou Hedy Lamarr

1934

- získal stáž v parížskej pobočke americkej filmovej spoločnosti **20th Century Fox**

1935

- ako **vojnový korešpondent** zdokumentoval napr. vpád Mussoliniho do Habeša

1936

- vstúpil do **Španielskej občianskej vojny**, kde sa stal členom interbrigadistického novinárskeho združenia. V Španielsku sa stretol aj so spisovateľom **Ernestom Hemingwayom** a jeho neskoršou manželkou, vojnovou korešpondentkou Marthou Gellhorn a fotografom **Robertom Capom** a jeho partnerkou, nemeckou vojnovou fotografkou Gerdou Taro, ktorá pri bitke v Jarame nešťastne zahynula

- v Španielsku sa **údajne oženil**, jeho manželka však krátko na to zahynula na fronte
- bol viackrát ranený, po vážnom zranení sa liečil vo francúzskom internačnom tábore
- odtiaľ prešiel do **Veľkej Británie** a vstúpil do jednotiek Československej armády

1940

- v Leamington Spa sa zoznámil s Angličankou **Lilly**, ktorá sa stala jeho manželkou a matkou ich dvoch detí, dcéry **Dolores** a syna **Davida**

1945

- po skončení druhej svetovej vojny si otvoril filmové a fotografické štúdio v Leicesteri

1949

- presťahoval sa do Londýna, kde sa venoval fotografovaniu pre Record Mirror, Daily Mirror či News Chronicle.

1956

- pomáhal emigrantom z Maďarska a neskôr z Československa adaptovať sa v Anglicku

1962

- v redakcii hudobného týždenníka Record Mirror ho upútal **ružový list** od fanúšičky neznámej štvorice z Liverpoolu a presvedčil nadriadených, aby mohol za nimi vycestovať
- energiu a osobitosť skupiny **The Beatles** zachytil prostredníctvom autentických záberov vymykajúcich sa vtedajším strojeným konvenciám
- stal sa jedným z kľúčových ľudí vo vnútornom kruhu The Beatles a niekoľko rokov zblízka zachytával ich raketový vzostup
- „Dezo“ sa stal žiadaným fotografom a pred jeho objektívom stáli prakticky všetky významné a populárne **osobnosti šesťdesiatych a sedemdesiatych rokov**, napríklad The Rolling Stones, The Animals, The Beach Boys, The Cream, Pink Floyd, The Shadows, The Beatles, Jeff Beck Group, Jimi Hendrix, Stevie Wonder, Tom Jones, Frank Sinatra, Louis Armstrong, Elton John, David Bowie, Charlie Chaplin, Marilyn Monroe, Marlene Dietrich, Laurence Olivier, Sophia Loren, Raquel Welch, Jane Birkin, Cher, Ursula Andress, Brigitte Bardot, Peter Ustinov, Bertrand Russell, Arthur Miller a mnoho, mnoho ďalších...

1966

- v Československu vznikol festival **Bratislavská lýra**, na ktorý chcel preniesť energiu, mladosť, uvoľnenosť slobodného západu, preto svojou charizmou a zanietením presvedčil k účasti neznámeho malého festivalu mnohé vtedajšie hviezdy

- vznikol mýtus, že v pozadí piesne **Yellow Submarine** kričí „Môžete mi vylízať“

1982

• ku sklonku života prestal na žiadosť rodiny s fotografovaním, svoje nepublikované zábery The Beatles však ponúkol vo vydavateľstve Omnibus Press a Pearce Marchbank z nich zostavil knihu ***With The Beatles: The Historic Photographs of Dezo Hoffmann*** (predalo sa viac ako milión výtlačkov)

1986

• zomrel **26. marca v Londýne** a jeho popol je rozptýlený v londýnskej štvrti Golders Green.

• za tri desaťročia vytvoril vo svete pop fotografie **viac ako milión záberov**

• do fotografickej estetiky priniesol nespútanosť, slobodu, pohyb, dynamiku, **autenticitu**

• vychádzal z toho, čo sa naučil v dramatických podmienkach ako vojnový fotograf

• na Slovensku bol odkaz Deža Hoffmanna málo známy, postupne sa to však začalo meniť

2000

• vyšla kniha Mariána Pauera ***Fotograf Beatles***, v roku 2021 na ňu autor nadviazal knihou ***Dezo Hoffmann - Slovenský fotograf svetových hviezd***

2012

• v Žiline otvorili **pasáž Deža Hoffmanna** v dome na Národnej ulici, kde kedysi s matkou býval

2019

• v rodnom dome v Banskej Štiavnici vzniklo múzeum **Rodný dom Deža Hoffmanna** s pamätnou izbou

2022

• dokumentárny film režiséra P. Lančariča ***Dežo Hoffmann - Fotograf Beatles***

2024

• autorská divadelná inscenácia ***Dežo Hoffmann: „Fotil som Beatles“*** v DJGT

17

506-8 FILM

17

17A →

18

506-8

18

18A →

19

506-8 FILM

19

19A →

20

506-8

20

20A →

„Na tému - Dežo Hoffmann - som toho povedal za ostatné dva roky už naozaj veľa. Ale to najpodstatnejšie som vyslovil v celovečernom dokumentárnom filme. Nemám potrebu k tomu nič významného dodávať. Vedel som len, že divadelné spracovanie sa musí od toho filmového zásadne odlišiť. Spôsobom rozprávania, formou, prostriedkami a vôbec, celým umeleckým jazykom. Obraznosť a výtvarnosť našej inscenácie vychádza nielen z fascinujúceho príbehu Deža Hoffmanna, či jeho fotografického štýlu, ale do veľkej miery aj z toho, že sme sa zamerali na médium fotografie ako takej. Spolu so scénografom Michalom Lošonským a kostýmovou výtvarníčkou Evou Miklisovou sme hľadali a pokúsili sa vytvoriť svet fotografie divadelnými prostriedkami. Od začiatku nám tiež bolo jasné, že chceme vytvoriť naozaj syntetickú inscenáciu, teda divadelné dielo, kde sa herecké, literárne, výtvarné, hudobné i filmové prostriedky prepoja a prelnú do harmonického, dynamického celku.“

Patrik Lančarič

patrik lančarič

Slovenský filmový a divadelný režisér, od roku 2017 umelecký šéf Městského divadla Zlín. Spolupracoval s mnohými európskymi divadlami v Nemecku (Thalia Theater Hamburg, Schauspiel Frankfurt), Nórsku (Teatret Vårt), Anglicku (Pilot Theatre in York Theatre Royal), Estónsku (VAT Teater Tallin), Litve (Lithuanian National Drama Theatre), Poľsku, Švajčiarsku, Holandsku, Portugalsku, Luxembursku a Českej republike. Na Slovensku pravidelne spolupracuje so štátnymi i nezávislými profesionálnymi divadlami (Slovenské národné divadlo, Divadlo Astorka Korzo 90, Štátne divadlo Košice, Slovenské komorné divadlo Martin, Štúdio L+S, Divadlo v podpalubí a.i.). Za jeho najvýznamnejšie filmové diela sú považované HRANA - 4 filmy o Marekovi Brezovskom (film je súčasťou Lančaričovej trilógie HRANA) a rozsiahly dokument VÁLEK. Za svoju filmovú a rozhlasovú tvorbu získal množstvo ocenení. Dvakrát získal Cenu slovenskej filmovej kritiky, je laureátom prestížnej Ceny Nadácie Tatra Banky za umenie, niekoľkonásobný držiteľ Tvorivej prémie Literárneho fondu. V roku 2023 získal za svoj dokumentárny film *Dežo Hoffmann - Fotograf Beatles* ocenenie Českého filmového a televízneho svazu TRILOBIT a Národnú filmovú cenu Slnko v sieti. S Divadlom Jozefa Gregora Tajovského spolupracuje po prvýkrát.

Dokumentárne filmové zábery udalostí z roku 1968 sú v inscenácii použité so súhlasom SLOVENSKEHO FILMOVÉHO ÚSTAVU.

Ďakujeme: Romanovi Uhliarovi za vytvorenie fotografie The Beatles pre inscenáciu a všetkým ochotným darcom, ktorí do inscenácie venovali fotografické aparáty.

asistentka réžie **barbora špániková** / predstavenie vedie **mária košťaličková** /
text sleduje **bianka bartošová** / javiskový majster **peter petrinec** / svetlo **ivan cingel**,
peter štrba, **peter petrinec**, **vladimír kuchár** / zvuk **peter číž**, **peter urban** /
technický manažér **miroslav kováčik** /
výroba scény **štefan bartko**, **vladimír hromadík**, **branislav koller** /
výroba kostýmov **anna d'uríková**, **jana kapusníková** /
rekvizity **roman spíro**, **ivan volek** / garderóba **mária kerešová**, **adriana pučovánová** /
umelecká maskérka **dana kováčiková** /
javisková technika **michal d'urík**, **branislav krejčí**, **vladimír meloš**, **ján paučo**,
michal vasil, **rastislav bednárík**, **rastislav kohút**, **oto kuruc** /

textová časť bulletinu **uršula turčanová** /
fotografie **vanda mesiariková**, **archív DJGT** /
fotografia kapety The Beatles v inscenácii **roman uhliar** /
grafický návrh plagátu a bulletinu **simona hanes** /
zodpovedný redaktor **peter kováč** /

obchodno-marketingové oddelenie **gabriela valentínyová**, **denisa barancová**,
martina clancy, **anna ponická**, **eva borsíková**, **marián hornický** /

zriaďovateľom divadla Jozefa Gregora Tajovského je Banskobystrický samosprávny kraj.
Divadlo Jozefa Gregora Tajovského, Divadelná 1727/3, 960 01 Zvolen